

Megjelennek ezután minden szerdán és szombaton.
 Előfizetési ár:
 Ezentúl egész évre 10 ft., félre 5 ft., negyedévre 2 ft 50 kr.
 Beiktatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., belyegdíj minden beiktatásért 30 kr.
 A „nyilt-tör”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

FÜGGETLEN LAPOK

Az előfizetési pénzek
 a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egye-
 sületi könyvtár, 3. korona-utca, 18.
 sz. a.) intézendők.
 Bérmentetlen levelek el nem fo-
 gadtatnak.

Pest, jul 3.

Alig kezdhetnők jelenésében változott lapunk évnegyedi első számát megfelelőbb tárggyal, a kath. értekezlet leírásánál, mely a magyar királyi sárosságban Székesfehérvárról, múlt hó 30-án a kath. közrésztvétel általános felkérésére között tartatott.

A székesfehérvári kath. értekezlet az egyházi autonómikus mozgalom egyik kiválóbb jelensége képezi.

Oka ennek egyrészt Fehérmegye politikai szerepében, intelligenciájának erejében, másrészt pedig az autonómikus eszméknek és érzelmeknek a népretegekbe is áthatott hódításaiban keresendő.

A sopronyi kath. értekezlet semmiféle kiindulási alappal nem bírván, határozataiban csak általános óhajoknak adhatta kifejezést. Nagy-Váradon, egy lépéssel előbb mentek. Az autonómikus fejlődés a jelen nm. püspöki kar munkálata által nem csak alapot, de alakot is nyervén, az értekezlet a fölött nyilatkozhatott. E nyilatkozat, egy nagy megye kebeléből a nevezett püspöki munkalát elítélésé lón. Az autonómia ügye ezáltal ismét a nem lét állapotába leit volna visszacsúszó, ha a történelmi fejlődések szerencsés okozatai már előbb nem gravitáltak volna oly irányzatok felé, melyek a kath. magyar egyháznak sorsát egy józan és a nemzet szükségének megfelelő külszervezésben találtak kifejezést. Es ezen alapokat az 1848-ki püspöki „Emlékirat” soraiban találjuk. Ez lón a katolikusok jelszava az autonómikus mozgalomnak. Erre helyezkedett a nagy-váradai kath. értekezlet is, nem csak kath. őszinte érzelmei, de liberalis hazafisága által is lelkesítve.

Míg tehát a nm. püspöki kar zárt tanácskozásait, egy új alapszervezet megállapítása érdekében ujjlag folyamatba vette, nemes cultus miniszterünk, tartalmas enunciatiókat tett az ország-házban a kath. autonómia ügye körül. Midőn ekként a nm. püspöki kar intenciói, mint ismeretlenek, titkoszerepek, a kath. közvéleményre nézve irányadók nem lehetnek, a székesfehérvári értekezlet az 1848. püspöki „Emlékiratra” és cultus miniszter ő exája érintett alapnézeteire helyezkedvén, oly kiindulási pontot foglalt el, mely egy életképes szervezkedés feltételeit tartalmazza.

Ily stadiumán a még mindig vajudó kath. autonómiának, lépett föl Szé-

kes Fehérvár kath. értelmisége, vezetve egy hazafias és szabadelvű gróf Zichy Jenő által, hogy szavának súlyát a kérdés megoldásában érvényesítse.

A felhívásra, melyet elnök gróf a megye kath. polgáraihoz intézett, két emlékezetes válasz érkezett. Egyike Jekkel falusi Vincze fehérvári püspök ő mlságától, másika Székesfehérvár városi közgyűlésétől Drucker polgármester ur alájegyzésével.

Az utóbbi teljesen méltó volt a nemes város hatóságának hazafias szelleméhez, s a buzgalomhoz, melylyel az a kath. vallás érdekeit kíséri.

Az első fontosságában és horderejében teljes figyelmünkre méltó, Püspök ő mlsága oly gondolatot fejez ki abban, mely utógondolat nélkül fogadják el az 1848-as vívmányokat, tehát annak következményeit is. Legyen a püspöki lépés indoka a fejlődés kényszere, vagy a kath. közvélemény szavának győzelme: mindegy, nekünk a tényálladékok bírálata és azokból való észrtani lehozások képezik feladatunkat.

Ily indulásban, melyet a megyés püspök nyit meg, s melyhez ő mint főpásztor, egész képtalanját csatlakozni rendeli, Nyirák nagyprépost ő nagyságához intézett levelében — a kath. értekezlet lefolyása könnyű, az elvek megállapítása, formulázása, s a működés körvonala magából folyó.

Reggeli tíz óra volt, s a megyeterem roppant, csarnoka zsúfolásig tölt néphullámzásában várta az értekezlet nyitányát. Ez bekövetkezett. Gr. Zichy Jenő viharos éljenek között lépett a terembe, s felszólította az értekezletet, válassza gyűlés elnököt. A közbizalom szava, mint egy hang emelkedett a teremben, s elnökül gr. Zichy Jenőt élte.

A beszéd, melylyel elnök ő méltósága az értekezletet megnyitotta, a nap eseménye, fénypontja volt közöttünk. Egész terjedelmében közöljük azt, a nevezett két levéllel együtt. Nem szükség arról bíraltat mondanunk. Méltó az a nemes gróf művelt szelleméhez, hazafias szabadelvűségéhez, vallásos buzgalomához.

A riadó tetszésekkel kísért és fogadott elnöki beszéd után két jegyző választott. A világiak részéről Tek. Zsemberi ur, az egyháziak közül nt. Lauchs Lőrincz ur.

A részletes tanácskozás fonalá kezdődvén Horváth első alispán ur, rövid foglalatra osztván elnök grófnak

alapelőterjesztvényét, az 1848-ki Emlékirat álláspontjára helyezkedett értekezlet elé vitatásul indítványt terjesztett. Jelestül, hogy cultus miniszter ő exájához, primás ő herczegségéhez és a képviselőházhoz irandó petitióban, az értekezlet oly szellemben nyilatkozzék, mely csakugyan megfelel az 1848-ki Emlékirat alapjainak.

Most Venosz kanonok ur lelkes, őszinte magyar szívből eredt szavakban tolmácsolta örömet az értekezlet kath. szelleme és ezélja fölött s tartózkodás nélküli csatlakozását fejezte ki az értekezlet által elfoglalt 1848-ki Emlékirat alapjához. Rövid beszédét általános lelkesedés fogadta.

Kuty Márton plébános köztetszettel fogadott beszédében megismertette a gyűlés tagjaival az 1848-ki Emlékirat tartalmát, mi annál okoskerübb volt, minthogy az értekezlet, melyet ha a megye intelligenciájának színe, java képzett is, ezen új, csak tegnapü ügyben kellő tájékozottsággal nem bírt. Kuty csatlakozott gr. elnök ő méltóságának és első alispán urnak indítványaihoz, s oly patriotikus, mint papian hű katolikus beszédét a cultus miniszter és a püspöki kar szándékaitban helyezte bizalmi kifejezésekkel fejezte be.

A lelkes világi szónok után, ki Kuty beszéde kapcsán egyértelmű cselekvésre buzdította a haza és egyház híveit, az értekezlet egyöntetű lefolyása, melyet mind eddig ellenkező nyilatkozat meg nem zavart, egy ismeret-zót állott ki. Bacsák plébános ur és Gózon kanonok urnak beszédében, Bacsák ft. ur az 1848. XX. t. cz. III-dik fejezetét támadta meg, mint olyant, mely az egyházat az állam zsarnokságával fenyegette. Gózon kanonok ur pedig nem elégedvén meg az 1848. Emlékirat tartalmával, tovább menni kívánt, és határozottan javasolta, hogy az értekezlet, ne az 1848. Emlékiratot, hanem az 1848-ki polgári törvényeket fogadják el alapul, azt kényvenyezze. E két szélsőség azonban visszhangra nem talált.

Czáfolatokra kész bajnokok feyverkeztek az imént említett két szónok ellen, de az egyértelmű közvélemény halgatag közönye elég itélet volt czáfalatlul, az idő kímélése tekintetéből elnök gróf az indítványokat formulázta. Zsembery ur megható beszéde tartós benyomást tett a gyűlekezetre, nem csak hazafias és alapos esz-

méi folytán, hanem correct katolikus elveinek következtében is.

Steckl Alajos esperest ur azonban a határozott lényegére módosító indítványt tett. Kijelenté ugyan is, hogy mint alkotmányos polgároknak nem kérelmezni, de követelni áll jogunkban, feliratainkban az autonómiát követeljük.

Közhelyeslés kísérte a felszólalást. Grof elnök indítványa, a harmas fölirat elfogadtatik. Egy a cultus miniszterhez, egy a herczegprimáshoz, egy az országgyűléshez.

Azon kívül határozatba ment, hogy ezen harmas fölirat az esperesi összes kerülettel, és minden püspöki megyével közöltetni fog, hasonló föllépésre buzdítván azokat is. Ezen állandó aktivitásra egy 30 tagu állandó bizottmány neveztetett ki. Zichy Jenő gróf mint világi és Nyirák József nagy prepost urnak mint egyházi elnöknek vezetése alatt. Ezen bizalmat nevezett nagyprépost ur a megindulás könnyei között tolmácsolt beszéddel fogadta, kijelentvén, hogy erejéből igyekezni fog az értekezlet bizalmának megfelelni.

Elnök ő méltósága lelkes szavakban tolmácsolván érzelmeit a gyűlés szerencsés lefolyása fölött, az értekezlet déli fél tizenkét óraker befejeztett.

Egyes apróbb részletekről jövőre.

Gr. Zichy Jenő ő méltóságának a Székesfehérvárról jun. 30-ki kath. értekezleten tartott megnyitói elnöki beszéde.

Midőn a t értekezlet bizalma folytán most reám ruházott elnöki tisztennél fogva, jelen katolikus gyűlést ezennel megnyitván, nem tehetem, hogy hangos kifejezést ne adjak az érzelmeimnek, mely hazánk katolikus fiait a mozgásba hozott vallási autonómia ügye iránt lelkesíti.

Az ébredező vallásosságunk fontos nyilvánulása ez egy korszak után, mely kételyt és tagadást hozott az eszmék és érzelmekek, sebet ütven a társadalom testén, mármár elrabolva azt, ami az államélet alapja, a szabadság és rend biztosítéka, a haladás és béke feltétele, a boldognak nyugalma, a szenvedőnek vizgatolása.

Engedjék meg tehát uraim, hogy bevezetül, találkozásunk küszöbén őszinte lelkekkel üdvözöljem önöket (erős éljenzés). A feladat, mely jelen tanácskozmányunk előtt áll, eredményében csak úgy lesz megoldható, ha a katolikus őszertetés és egység képesa hozzá az erőt, terjesztit az állást közénk; ha a mérséklet és tisztelt ajkainkat el nem hagyja, s ha a hazafiság és vallásos buzgóság, a nagy czélban mindnyájunkat egyesít.

Katolikus szent vallásunk szellemének

megfelelőleg, örömmel tudatom az igen tisztelt gyűléssel, hogy a vallási egység és kapocs szálat, melyek a katolikus híveket főpásztoraikhoz fűzik, jelen gyűlést egy igen kegyeletes indokkal hozzák érintkezésbe azon őszinte hódolattal fogadott irat által, melyet megyés püspökünk ő méltósága személyemben az ősszega kath. gyűlés tagjaihoz intézni kegyeskedett. Szives engedélyükkel uraim felolvason püspök ő méltóságának említett levelét. (Halljuk) (A püspöki levél, s ennek kapcsán Drucker József polgármesternek levele felolvastatik. Alább mind kettőt közöljük.)

Ezen kegyes püspöki irat, melyet a patriotismus sugallma lelkesít, uraim, rámutat egyszersmind jelen tanácskozmányunk irányára, midőn az 1848. ki vívmányokat említve, nemesak az új alkotmány alapjait, hanem a 48. ki törvényekkel egyidőben kezdeményezett kath. autonómiának, a 48. ki püspöki „Emlékirat” soraiban kimondott szabadelvű, alkotmányos szellemét és alapelveit hozza érintésbe. (Élnek helyeslés)

E tényben uraim, minden szabadelvű katolikus a bölcsesség és hazafiság szellemét látja.

Midőn tehát ezen kiindulásokból, feladatunkhoz közelébb lépünk, mint az utas, ki nagy terehrel hosszú utra lép, az iránytűnek szemmel tartása mellett a verőfényes sugarak között nem feledhetjük, hogy őntudatunknak is tartozunk azon elégtétellel, melyet értelmünknek a jólétfogott ügy minden oldalú megvilágításából meríteni kell.

Az 1848 ki törvényes vívmányok, nem csak hazánk politikai történetében kezdének új korszakot, hanem a kath. egyház kül állapotában is a jog és rendezkedés új formáit tették szűkségessé.

A fény, melyet sz. István koronája az egyházra vetett, szorosabb kapcsolatnak lón alapja a magyar földön, s mint a ker. Európában mindenütt, úgy nálunk is, a jogfogalmak középkori rendszere az egyház és állam között az érdekek szigorú összeforrasát eredményezte. E rendszer azonban, az utjabkori eszmék fejlődése képezett az egyházra néve mindinkább káros következményeket hozott. Compromittálta a vallást, midőn a politikai absolutismus erkölctelen zsarnoksága, az egyház kegyességének leple alá bujt, imádságot hazudott, s megcsalta a legszentebb érzelmekek. Azóta lón a kath. papság, fájdalom, egy mérges, de igaztalan vád bűntudatgyává a közvélemény előtt. Őszeköttetésbe hozták azt a politikai hatalommal, mintha ennek kezében olesó eszközül használtatta volna magát a szabadság és jog ellen; ezen igaztalan korszakból maradt fen azon, a katolikus szellemeket lealázó jelszava némeleknek, hogy a katolicizmus a sötét batabság vallása, hogy a kath. vallás a népszabadság és haladás ellensége.

S ha kérdem ezen erkölcsi nagy károkkal szemben, mily anyagi előnyök adott a régi rendszer az egyháznak, melyet törvénykönyveinkbe „uralkodó” jelszóval címiztek? Talán a védelem teljes biztosítékát bírta az a saját és társfelekezletek támadásai ellen? Avagy talán a kormány mint kegyezett, nagy hasznokkal, dus adományokkal, halmozta el a katolika egyházat a nagy szolgálatokért, melyeket ez mindig hű devotiók

A FÜGGETLEN LAPOK

TÁRCZÁJA.

Alighieri Dante.

(Váry Gellértől.)

I.

Azon halhatatlan nevek közt, melyek a katolika religionnak elvülhetlen ékszerreit képezik, foglal helyet a tizenegyedik századbeli olaszköltő is Alighieri Dante, ki költői nagysága által az ősszes keresztény irodalom terén mindig egyik legszebb virág gyanánt fog ragyogni. Ha igaz, hogy minden század megtermi a maga nagy embereit, s hogy a nagy emberek, bármely téren is legyenek nagyok, századuk szokásának, gondolkodásmódjának, s egész társadalmi életének leghibebb kifejezői, úgy hogy bármely század tanulmányozását sem eszközölhetjük sikeresen nagy embereinek minél alaposabb ismerete nélkül, úgy Dante a költő, az állam férfiú, a tudós és egy szótlan korszakának mindene, azon egyéniség, kinek lángelméje (genie) fogyatkozhatlan fényű sugárzaival átköszilagnak tekintethető azon korszakban, melyet hibásan „sötét”-nek szokás nevezni. A középkort, melynek politikai mozgalmai, úgy mint művészi és tudományos törekvései folyton a katolika religióval állottak összeköttetésben, mi által egyik a másiknak legbiztosabb magyarázójává vált, Dante ismerete és az ő isteni komédiájának átlapozgatása nélkül nagyon is hiányosan fogjuk érteni.

A katolika religióból merített ihlettségnek a Dante isteni komédiája legtekélyesebb kifejezést megtestesítője levén, a költészet olyan művének mondhatjuk azt, melyen a középkor élő szelleme épen úgy visszaszűrgetik, mint ugyanezen kor festészetén a nyulának természetével az ég felé törekvő góh izléstü templomain. Azon középkor, mely lelkiületnek oly hű anyagi másolatát tuda a művé-

szet minden tárgyaira varázsolni, nem különben bánt el a Dante elmeszülleményével sem. Ennek is, mint a középkor egyéb termékeinek a katolika religió képezvén a lélekét, nagyon természetes, hogy az isteni komédia soraiból az egyetemes religiói alap mellett még az akkori század gondolkodása, s azon nép nemzetisége, melynek kebeléből maga a költő is való volt, a legelevenebb kifejezésekkel olvasható ki. Dante tehát, midőn halhatatlan művében, az isteni komédiában (divina comedia) azon három kelléknek, mely a művészet örök törvényei szerint minden hasonnemű tökéletes művön fölföldözhető, megfelelt az által, hogy religiójának, nemzetiségének és korának hű képe tudott lenni, a helikoni szűkek ajándékában noly nagy mértékben részestül, hogy e főnsőbbi ihlettség-nél fogva a katolika religiónak hervadtalann virágját, nemzetének dicsőségét és százada szellemének megtestesítőjét bámulhatjuk benne.

Miután már a — Független Lapok — é lángelméjű keresztény költő műveiből magyarrá fordított mutatóványokat közölték, illő dolog, hogy a mint az olvasók az isteni komédia magyar fordításával megismerkedtek, ismerkedjenek meg a halhatatlan emlékt szerzővel is, és legalább röviden tudomására jussanak azon életkörülményeknek, melyek között ő bámulatlos mű létrejött, valamint azon tartalomnak is, mely annak lényegét teszi.

Alighieri Dante, Olaszország legjelesebb költője, és úgy szótlan majd minden idők legmelyebbre ható jelképek egyike, Firenzben 1265-ik évi május 27-én született, akkor, midőn az anyaszentegyház feje IV. Orbán vala, a császári trón pedig Frigyes halála után tresen állt. Létének első pillanatától kezdve, mintegy gondviselészertleg a középkori eszmék élő képviselője lett, mert életében mindazon dolgok, melyek a középkor figyelmét leginkább foglalkodatták, többé kevésbé majdnem mind előfordulnak. Az álmok jelentősége, a csillagjelölés, az égi testek helyzetéből az emberi életre vont következtetések, melyek a középkornak titkoszertü (mysticus) szellemével annyira összhangzatban

vannak, nem maradtak ki a Dante életéből sem. Édes anyja ugyan is a mint mondatik, gyermekének szűlése előtt ilyenféle álmot látott. Ejjeli álmában úgy tetszék, mintha egy forrás mellett állt magas borostyán alatt ült volna, s a fölé szelletett fia, ki azon bogycókat, melyek a firtól leballottak, eddegitte, és a forrás vizéből a leguagyobb élvezettel itdogált. Evvel táplálkozva úgy látszék, hogy rövid idő alatt föl-nőtt és pástorrá lett. Arczában mindig nagy sovárgás mutatkozott a borostyán lombjairól, melyeket midőn elérni erőlközt, hirtelen elesett. Az álmot látó anyja elbukott gyermekének földmérésére sietve s nem őt, hanem helyette egy szép pávát emelt föl, mely látvány által megrettenve fölébredt. (Boccacio Vita de Dante.) Mennyire teljesedett be az édes anyjának ez előzereti álma, az alábbiakból könnyen fölismerthető. Mindazáltal erdekes marad előtünk az álomlátás csupán azért is, mert ez által a középkor eszméit mindjárt az élet első szakában összeköttetésbe látjuk hozni azon költővel, ki később korának szellemét műveiben oly élethűséggel tudta szemléltetővé tenni, s ki szűlése előtt is azon borostyánért látszott sovárogni, melynek hervadtalann lombjai halhatatlan műveit annyira megjellettik.

Dante őseit az életrajzírók a római Frangipani családból származtatják, melynek egyik sarjadéka Elisio akkor, midőn a vandálok által romba döntött Firenze Nagy Károly alatt újra fölépítettet s henépesítettet, az új városba telepedett át. Ő alapítója lett az Elisio családnak, melyből származtak az Alighieri-ek. E családnak egyik utóda Cacciaquida lovag, ki Konrád császárral együtt vett részt a kereszties háboruban, Alighieri vezetéknévű ferrarai hölgyet vevén magának házastársul, atól több gyermeket nemzett. Neje a házasság után is érvényben tartván családi nevét, fiaira is az szállott, mely a d b tti kihagyása által Alighierivé lett. Ennek unokája degli Alighiero volt az atyja költőnek, ki jég tudós és guelfárit levén, inkább fia, mint saját neve által lett emlékeztetéssé. Midőn ő a jobblétre szendertül, a gyermeknevelés gondjait egészen az édes anyja vállaira nehezültek, ki forrón szeretett gyermeke szel-

lemének minél tökéletesebb kiképzése tekintetéből mitsem hagyott használat nélkül. A mit azon kor szelleme szerint egy művelt egyének tudnia kellett, mindazon dolgokban, a kis Dante csakhamar oktattatott. A tudományok különféle ágai, a rajz és zenészet mind tanulmányai sorába tartoztak, melyekben a legjelesebb képességt egyének által vezéreltetett. Hogy korán tehetett költői kísérleteket, azon fényes tökéleteség is igazol-ni látszik, mely későbbi műveiben bámulatra ragad, s mely minden előzmény nélkül aligha jöhet vala létre.

A mint egyebeknél is gyakran az életre döntő befolyást gyakorló események egy váratlan és előre nem látott pillanat művei, úgy volt az Dante életében is, melyre egy május első napja baláláig terjedő hatással volt. A firenzei polgároknál ugyanis szokásban levén már régenten is a tavasznak első napján társaságba jóni a azt vig kedélylyel elöltetni, történt, hogy Portinari Folco is, tekintélyes firenzei polgár, a nevezett napon saját jó barátjait az adandó házi mulatságra meghívta. E mulatságon szűlője kíséretében a kis Dante is megjelent, ki ekkor még alig volt kilencz éves. A gyermeki társaságban, mely el volt különbözve az előhaladottabb korakétól, nem találkozott senki, a ki Dantenak figyelmét és vonalmát annyira megnyerte volna, mint Portinariak nyoloz éves kis leánya, ki ártatlan nyájassága és kegyetli tekintete által Dante lelkenek élte végeig kifogyhatlan kedves emlékek kútforrása lett. A leányka neve Beatrice volt, mely költőnk lelki életében oly jelentékeny fordulatt eszkölője lett, melynek lehet nagy részben köszönni az — új életet (vita nuova) és az — isteni komédia-t. E kedves alak még halála után is folytatosan élő emlék volt, mely Dantenak viszontanosság pályáján, mint remek művében élénk adja, mindannyiszor mentő őrangyalaként szolgált. Költeményeiben mint minden tudomány koronája, mint maga az égi bölcsesség szerepel.

Dante ez értelete, melylyel az ártatlan Beatrice iránt viselkedett, tisztaságára néve a kinyílt lilomhoz hasonlított. Miként ennek hófehér szirmain, úgy annak bünnélküli dob-

banásain foltot ne keressünk. Ez értelet nemcsak Danteó, hanem egyszersmind századé is volt, mely magát ő benne, mint főnebb mondatot, nagyon is erős színekben lemasolta. A nőnem azon magasatos hivatását, melynél fogva kellemeivel az emberiségnek ne erkölcsi romlására, hanem tökéletesítésére szolgáljon, a kereszténység által érte el. Ez emberiség e gyöngébb nemének a kereszténység adta meg azon szellemi erőt, melytől anyagiilag annyira meg van fosztva, ennek magasatos értéke egyedül a kereszténység szelleme által van, azon kivül pedig minden érdemét és költői fényét elvesztette, ez csak azon czim alatt lehet az emberiség becsültsének tárgya s erkölcsi tökéletesítésének előmozdítója, melyet a kereszténység tiztít meg annak elője. A szűzség és az anyaság fogalma oly két dolog, mely igazi értelmét a katolika religióból merítvén, csakis annak véd-szárnyai alatt tarthatja fön magát tiszta jelentésményében. A katolika religió által a két szempont alatt megengedett tisztelete a nőnemnek mintegy azon tisztelet természetes kifolyásaként tekinthető, melylyel a tiszta szívek a boldogságos Sztűzet, mint üdvözítőneknek anyját mindenkor illették. A középkornak a sz. Sztű iránti mély tisztelete elmozdithetlen következménykép vonta maga után a nők tiszteletét (courtoisie, Frauentienst), de csak a főnebb említett két pont alatt, melynél fogva azok e tiszteletre vagy mint szűzek, vagy mint édes anyák érdemesek, azokivül pedig, mint hivatásuktól elszakadtak megretes tárgyai. A nőnem iránt mutatott lovasias tisztelet a középkor szellemében mélyen gyökerezett. Sz. Bernárdnak az Isten Anyja tiszteletére irt kelleműségei legmagasatosabb kifejezései lettek a szív benső tiszta érteletének. Azon kegyetli (graziozo) madonnaképek is, melyek Rafael ecsete alól kikerültek, a nőnem iránti szennytelen tiszteletnek festészi előadásai. A középkornak e buzgósággal egybekapcsolott tiszteletteljes érzeményét földzülk föl tehát azon pillanatokban is, melyek az ártatlan Beatrice részéről Dante gyermekded szívére oly feledhetlen kellemű érteletet varázsoltak.

között, köteles tartozásuként tett az egyháztól és vallástól legfőbbnyire idegen zelök támogatására? Ez állítani még guayunk is sok lenne!

Gazdálkodók tett tulajdon kath. alapítványaiak fölött, midőn azokat gyámkodás s-ve alatt kezelve ragadta, kezelte s használta nélkülük, sőt gyakran ellentétük oly cselekedte, melyek az alapítók szándékait megsejtették s ezzel közbirtok jog szentségét is, melynek őrell épen a kormány és törvény van hivatal! Iskoláink, népnevelésünk, egyrészt épen a kormány által elhasznált alapítványi javaink hiányában elhanyagoltattak, másrészt pedig meglevően akasztva a szülőknek és egyházi előjáróknak egyértelmű összműködése az iskolák befolyásosában, a köznevelés a népetlen nem emelbette a kulturál közügyek azon színvonalára, melyet a politikai jogok gyakorlata, és az előrem haladás ma minden állampolgártól megkövív.

Ezt adta a régi rendszer. S a régi rendszernek mindezen békóit szétvázta az 1848-iki szabadelvű alkotmány szabadság. Az egyház a XX. t. cz. folytán kiszabadult az állam váskaráj közt. A katolikusok, kik eddig kiskorú gyámkodásban tartattak a kormány által, most önálló, szabad gyermekeivé lettek az egyháznak, s jogukban áll, hogy saját lábaikon járjanak! A közsabadság, mely az új alkotmányok sarkelve lett, mindenki-vel egyenlő jogot és szabadságot biztosít a katolikusok számára is, és nincs, nem lehet akadály többé, mely alkotmányos országunkban, a lelkiismeret szabadságának, a lélek ezen legszebb jogának, mely azt istenhez fűzi, utját állja! (Helyeslés.)

Mindezen fontos vívmányok azonban, melyeket a szabadelvű haladás és szabadság adott az új helyzetben, töltnek katolikusoktól bizonyos föltételeket követelnek, mely föltételek nélkül sem a szabadság ezen előnyeit felhasználni, sem az államban elvesztett gyámkodási támaszt pótolni nem bírjuk.

Es itt uraim, eljutottam azon tárgyhöz, mely bennünket ma összehozott, tudniillik a katolikus autonómiahoz! Vagyis az az előfeltétel az egyházi külszervezeteknek, mely az egyház világi ügyeinek elintézésébe, a katolikus híveknek is jogos és kellő befolyást nyújt. Mert a kath. autonómia fogalma nem jelent más, mint az önálló és független alkotmányos szabadságot, melynél fogva, a kath. egyház, az ő dolgaiat tulajdon híveivel egyetemben intézi el az országos törvények és közsabadság oltalma alatt!

E pontnál azonban első szűkség uraim, hogy határozottan körvonalozzuk az autonómiaiban a hívek befolyási jogköré alá eső tét, s azt elválasztjuk, egyháznak és hitelveink szemelében az egyház szentélyének illethet- leneségebe tartozó dolgoktól.

Mert a szabadság hatalmának is vannak határai, s a jog csak úgy biztos, ha azt minden irányban tisztelet övedzi.

Arra kell tehát megfelelnünk, hogy mit tartozik a kath. hívek befolyási jogköré alá az autonómiaiban, és mi nem tartozik?

A felelet egyszerű és világos, miután azt kath. vallásunk szemlele önkéft megfejtji.

A kath. autonómiahoz tartoznak mind azon ügyek, melyeket a közéletben az egyház világi ügyeinek szoktak nevezni. Tehát ide tartozik a kath. iskola és nevelés ügye, melyben a szülők a kellő határok között befolyásukat érvényesítendik. Ide tartozik a kath. iskolák és egyház minden javak és alapítványokról, azok jövedelméről és kezeléséről, mint felekezeti tulajdonról való szabad rendelkezés. Ide tartozik az egyház jogainak és szabadságának, a kormány, vagy a testvére- felekezetek bármely bekövetkezőt elnyomása elleni törvényes védelem és örködés.

Ennél fogva kizáratik az autonómia köréből és oda nem tartozhatik minden dogmatikus és erkölcsi kérdés, kizáratik abból, az egyházi belkormányzat szervezete, az egyházi közfegyelm tárgyában való intézkedés, szóval mind az, amit az 1848 püspöki Emlékirat, „lelkis és papi dolgok” czimmel jelölt meg.

Az autonómiaának főtebb kijelölt hatáskör uraim, oly fontos jogtört foglalt keretében, mely a kath. autonómiait egy felekezeti magán ügyéből, országos, nemzeti kérdésé emeli, oly kérdéssé, mely közbizj rendezkedésünk közepett egyik e a legvitalisabb alkotmányvitekeknek.

Mert nem szabad felednünk, hogy szabad elvű politikai intézményeink, csak úgy lesznek képesek a haladás és szabadság garantit megvalósítani, ha egész magyar társadalomuk az alkotmányintézményekkel homogen alapokra rendeztetik, tehát a kath. egyház külföldön is, melyek a magyar társadalomnak nem csak numerice, de erkölcsi is a colossalis elemét képezik, az alkotmányos formáknak megfelelőleg alakítanak át, szándékra kibátó szabadelvű böcs szervezkedés által. (Ugyvan.)

Ezen szabadelvű intézkedés, mely honapok óta mozgalomnak indult, a kath. egyház új jászultése lesz a magyar földön. Az fogja feloldani a kath. körökben oly pusztításokat okozott közönyösség fagyát, a közérdeklődés melege által, mely midőn a híveknek megnyitja a befolyás sorompóit, a kath. egyház érdekeit nem néhány ezer pap magán érdekévé, hanem nyolczmillió kath. közös, szent ügyévé avatja! Az fogja a csekélyvös szabad terén kitűzni a zászlót, mely alá a kath. is bizalommal gyülekeznek! Az leszen támadó napja a vallásheli tolerancia nagy erényének, melyet katolikus, nem katolikus egyaránt ápólni fognak a hazafias szeretet és kötelességek oltára előtt! Az lesz motívuma az értelmi fejlődésnek is, mely népünk az ismeretek és munka áldásaiban részesítendik, a vallás egyenlítő alapján egy erős, életképes polgáratot terem, s ledöntvén a keresztény szeretet mindenre kibátó hatalma által a kaszt és osztálykülönbség kiváltásait, érdekeit, az összes magyar nemzetet, magasabb polgárisádási elvek hódítványainak befogadására organikus egymásutánban előkészítendi! (Eros helyeslés.)

Ezen fontos politikai és nemzeti kérdés uraim az egész magyar katolikus társadalom közreműködését igényelvén, a kik kés-

séggel jönnek, hogy a vallás és haza jövőjé- nek ezen nagy munkájában résztvegyenek szűkség, hogy egy józan és a továbbfejlesz- tésre alkalmas alap álljon rendelkezésükre.

Önök tudják uraim, mert a legközelebbi napok alatt lefolyt kath. autonómiait fejlődés- sek mindayájuk előtt ismeretek, a kath. közszellem több oldalról hangosan és leple- zetlenül nyilatkozott aziránt, hogy a katoli- kus közérzet megnyugvást és sikert csak is oly alapokon szervezendő autonómiaiban talál, melynek kiindulási pontjánál, az 1848- ki püspöki Emlékirat iránya és szelleme szolgál.

Azon munkálat, mely saját utján a jelen, püspöki kar munkálata gyanánt lön közre- tve, a katolikusok által mint az óhajtott cél- nak meg nem felelő, sőt a hívek bizalmat- lanságával találkozó épen úgy mellőzendők- teltetett, mint köztudomásilag maga a jelen nagyméltóságú püspöki kar azt valóban mel- lözni jónak találta! (Helyes.)

Igy tehát míg egyrészt az autonómia jelen stadiumában meg mindig a szellemes va- judásban áll, vigasztalásunkra két kiváló eredmény megnyugtató kedélytunket. Első az, hogy a szervezendő autonómia, a kath. közvélemény szavának megfelelőleg az 1848 ki püspöki Emlékirat szabadelvű alapjaitól ke- gen elvakra nem építetik; a második pedig, hogy a legille ékesebb forumtól a lefolyt na- pok alatt oly manifestációk mentek a katoli- kusok közfegyelmé elé, melyek a mily lé- talisak, ép oly correct vallások egyzers- mind. Értsem nemes cultus miniszterünknek az országos képviselőt a napokban mon- dott beszédét. Cultus miniszter ö excajnak ezen beszéd, nem csak egy böcs intercon- fessionalis politikának elveit tartalmazza, hanem a magyar kath. egyház jogainak, sza- badságának, az autonómiaának correct katoli- kus és mégis szabadelvű, korszerű eszméit fejtegeti. (Éljen)

Ugy hiszem tisztelt gyűlekezet, alig le- het nevesebb, de egyzersmind okszerűbb feladata jelen értekezletünknek, mint egy- értelmű teljes bizalommal csalatkozni nemes cultus miniszterünknek a kath. autonómia föl- löt nyilvánított elveibe, és nézeteibe, mely elvek és nézetek, úgy hisszük, hazánk her- czeprimásával és püspöki karával össz- hangzó egységben karoltatnak fel a kezdé- menyezés és munkálat alapjainál.

E lépést nem csak szabadelvű, és mégis buzgó katolikus kultuszminiszterünk iránti tisztelet és hála követeli, hanem egyzers- mind azon egyedüli feladat, mely értekezel- tük előtt áll: tudniillik, erkölcsi támaszt nyújtani az autonómia nehéz munkájának ke- resztültviteiben cultus miniszterünknek és fő pásztorainknak az által, hogy rokonszen- vűnknek és közbizalmunknak öszinte kifeje- zést adunk az említett a hazafias és szab- delvű eszmék iránt és azokhoz csatlakozunk értelmünkkel és meggyőződésünkkel; és fé- rias elkölléssel kijelentjük, hogy a székes fehérvári kath. értekezlet teljes megnyugvást levén az autonómiaának oly alapjain, melyek- nek létesítésében szabadelvű, böcs cultus miniszterünk, főtebb magasztalólag említett elveinek és intentionálus megfelelőleg részve- szen, tisztelt cultus miniszterünkhez, hazánk herczeg primásához, és alkotmányos törvény- hozásunkhoz, az általam épen most kijelölt szemelben fölratokkal járulunk. (Igen hely- esen.)

Ezeket akartam uraim, rövid érintések- ben elmondani, s tanácskozásunk tárgyál ki- tűzni, kérvén Istent, hogy szent áldásával kísérje hazafias törekvésit értekezletünk! (Harsány öljzés és helyeslés.)

Jekkelfalusi Vincze

püspök ö méltóságának levele gr. Zichy Jenő urhoz a kath. autonómia tárgyában.

Méltóságos Gróf ur!
Örömtelt szívvel olvastam Méltóságodnak f. hó 16. kelt felhívó levelét, melyben egyházi ügyeinket érdeklő értekezlet céloztatik a végett, hogy az 1848-ki törvényes vívmányok által önkormányzati jogába visszahelyezett r. kath. egyházunknak kívánt autonómiaja valahára megadassék, és az kellőleg örk időkre megállapitassék.

A ki ezen r. ker. káth. anyaszentegyhá- zunk világi hívei közt, vallásunk alapjainat szem előtt tartva, tehát azok szemelében és tisztán vallásos érzelmezők lekestitve veszi szívére szeretett eg. házunk ügyeit, és azoknak elintézésébe hatályosan befolyni s buzgó rész- vétét gyakorolni akar, az iránt egyházunk csak elismerést nyilváníthatja, mint igen is hű fia iránt, ki ünnepeles bizonyosságot tesz arról, hogy egyházunkhoz, a melynek híve, lelkének minden erejéből ragaszkodik, és annak érdekeit előmozdítani kész, áldozattal is, ha kell.

Egy ily vallomás teljes elismerést igényel, és azért fogadják Méltóságod igaz ma- gyar kath. magánához illő föllépéseért szives és meleg köszönetemet, apostoli áldással meg- egylyt, és legyen meggyőződve, és abból az országgyűlésre menvén, utáözben is kérti fogom ur Istent, hogy szent Lelkének ke- gyelmével támogassa azokat, kik szentegyhá- zának érdekeit fölkarolva, annak segedel- mére sietnek, és abban kellőleg fáradozni fognak.

Kelt Seregélyesen 1868. év jun. 27-kén Vincze, püspök.

Drucker József.

Székesfehérvár polgármesterének irata gr. Zichy Jenő urhoz, a kath. autonómia tárgyában.

Méltóságos gróf a országgyűlési képviselő ur!
Hazai alkotmányos állapotunknál fogva, a város közönsége is időszerűnek találva azon intézkedést, minél fogva a magyar róm. kath. egyházi önkormányzat akként szervez- tessék, hogy a római kath. világi elem is, a vallásos értelem emelésére, a vallást érdeklő- nyűk elintézésében hathatós befolyást gy-

korolhasson, ennél fogva a városi közgyűlés Méltóságod beces meghívását nem csak örö- mel veszi, hanem az ügyet ünnepelesen ma- gának is vallván, határozatilag kifejezi, hogy a folyó hó 30-kán tartandó értekezletre a városi összes tisztikar és képviselő testület minden egyes tagja vallásos buzgalma és ha- zafias érzelmenél fogva a tárgyalandó ügy pártolása végett, megjeleni komoly köteles- ségének ismerend.

Kelt szab. kir. Székesfehérvár város köz- zönségének 1868 évi jun. 19. tartott gyűlése- ből. Drucker.

Valami a budgethez.

A jó törvénykezés barátai szomor- uan látják a költségvetési tervrajzban, hogy a megye-törvényeszéki bírák évi fizetése 700 és 800 fra van szabva. — Legyenek bár a legjobb törvények; legyen a bírói szervezet mintaszerű tökélyvel alkotva, e 700 ft. a bírói függetlenséget, a jó igazságszolgáltatást a legpraktikusabb módon lehet- lenné teszi. Kommentár fölösleges. Csak annyit akarunk megjegyezni, hogy a megye napzaszomb többet szerez; hogy meg a miniszterium is többet praeliminá- riai segédhivatalnokoknak: az irnokszer- rü irodatiszt számára 1020 ftot is; segédhivatalnok 1200 ftot; sőt 2100 at; ig- télygatóknak 1000—1600 ftot; a nem épen szűkséges segédhivatali igaz- gatók, rendszeren tudományos kép- zettséggel nélküli irnokokból lett hi- vatalnokok 1800 ftot kapnának, egy pedig pláne 2100. Ezt csak azért említtük, miszerint elejt vegyük azon kifogásnak, hogy: nem lehet többet, mert nincs! Azt hisszük, hogy irnok- ságra, kiadásra sat. — bár a tervezett fizetéseket sem akarjuk fényesek- nek mondani — akad elég vállalkozó- zó. Minden 20 éves csekély képzet- ségű fiatal ember, ha épeszűs 1—2 évig buzgólkodott irnoki vagy hasonló mű- ködéiben a hivatalban, épen úgy meg- felelhet az említett tiszteknek, mint a mostaniak, és nem czélszerűbb-e inkább a szellemi munkát díjazni jobban a mechanikus munkánál, különösen ak- kor, ha csak félig-meddig is alkalm- as egyének egészen csekély díjért csakigen ritka esetben vállalkoznak, sőt nem czélszerűbb-e a magasabb köz- igazgatási királyi tisztviselők fizetését is leszállítani egy vagy több száz fo- rinttal fejenként, oly czéllből, hogy a bírónak is juthasson annyi fizetés, a miből, ha családostól nem is, de legalább mint egyes — tisztességesen, de takar- ékosan meg élhessen. Azt hisszük, ha egyébként lehetetlen, még kölcsön, vagy valamely államjóság eladásával is lehetségessé kell tenni, hogy egy- eső folyamodású törvényesék bírájának fizetése 1400 ftnál kevesebb semmi esetre se legyen.

A budget rovatai között általánosan feltűnő, hogy a segédhi atalokra nagy- bontékinet van, mint a fogalmazási- akra, a tulajdonképeni szellemi munká- sokra. Az egyetemi tanulmányokat vég- zett 22 éves ifju, 2—3 évig, talán tovább is ilyen működik, lehet mint tisztelet- beli hivatalnok, hogy 25 éves korában, vagy több évvel később segédfogalmazó- va neveztessek a miniszteriumnál, a mikor öveztes fizetése 620 ft, megmarad- ván, azon kiltatása, hogy ha még újabb 6—7 évet szolgál, lesz 1000 ft. fizetése, ha ugyan a nélkülözés addig el nem sorvasztotta és a tuberkulózis meg nem mentette a világ bajaitól. — A kiszól- gált örmester, vagy épen a mesterségt 16—18 éves korában elhagyott bor- bély beáll irnoknak, ha szorgalmas, ép- és körültekintő-eszű, 2 év alatt ismeri teljesen a segédhivatalnokok te- endőt s könnyen lehet segéd-igátó, vagy legalább is irodatiszt 20 éves korában, 800 ft. fizetéssel. Tehát mű- veltsége nulla; 3—4 évig hozott fizetés s van mechanikus munkáért 20 éves korában 800 frtja. A segédfogalmazó 26 éves, tanult, koplalt 3—4 évi in- gyen munka mellett és van 620 ft. fi- zetése.

Jellemzőnek tartjuk ez összeál- litást: Egy m. törvényeszéki bíró fizetése 700—800 ft. Egy ígatói segédé 1000—1600 ft; segédhivatali igazgatóé 1800—2100 ft. Alkalmos, szakértő tisztviselőket ily módon szerezni alig ha kivethető fel- adat. — Lesznek különösen rossz bí- ráink; lesznek a miniszteriumnál igen alázatos segédhivatalnokok, a kik nagy- halával és különösen nagy alázatosság- gal fognak viseltetni principálisak és principálisak iránt, mert oly fizet- tésnyernek, a mennyit a privát élet- ben hozzájuk hasonló műveltségű, ismeretek nélküli egyén-néhezt testi munka nélkül nem szerelhet és a mellett fontos tekintetben, művelt régi állam- hivatalnokok fölé vannak helyezve; és

lesznek a fogalmazói szakban, a hol pe- dig értelmes, szorgalmas munkásokban rendkívüli a szűkség, vagyonos urfics- kák, a kik pár évig ingyen, néhány évig csekély díjért elszolgálnak, nem annyira azért, hogy erejük megfeszíté- sével hasznosan működjenek, és ez által kitűnve előre haladjanak, mert hi- szen erőfeszítésre már azért sem lesz nagy szűkségök, mert nagy részben a rajzolt visszonyoknál fogva is a hivata- loki jó részének monopolioma biztosítva lesz számukra, hanem hogy néhány év- mulva minden nehézség nélkül lehessenek titkárok, tanácsosok főispánok, vagy ülhessenek más befolyásos és jövedelmes hivatalokban. A tiers état fia, a kik nem csak értelmiségök- nél, hanem munkásságuknál fogva is kellemetlen concurrensnek a dandy hi- vatalnokokra nézve, de üdvös helyi- társak a közjó czéljából, a kik kö- zött büszke, felfelé sem földig alá- zatos és az alárendelt kékvérű egyén- től is szigorúan munkát követelő em- berek is vannak, kilesznek zárva a miniszteriumokból a közjó kiszámít- hatlan kárára.

Videant consules.

A „Századunk“ közli primás ö herczegségének levelét Pest- város közönségéhez. Igy hang- zik az: (Vége.)
Reményem, hogy ezen anomalia az or- szágos autonómia szervezése által nemcsak elfog hártatni, s nem kételkedhetem, hogy a tisztelt közgyűlés, a korszerű s az alkot- mány és osztó igazság szellemétől kifolyó á- talakulást e tekintetben is hathatós segélyé- v s testvéri közremunkálásával fogja tá- mogatni.
Addig is mint fennérintém, hogy az or- szág első városa iránt főpásztori bizalmamat, nagyrabecsülésemet s rokon indulatomat ta- nusítsam, a tisztelt közgyűlés megnyugtató- sára s patronatusi gondjainak könnyítésére, de az egyház elidegeníthetlen jogainak fen- tartása mellett s némi határozottabb körül- írással, a fennidézett sorokban elem terjesz- tett kívánatokhoz főpásztori egyezésemmel járulok.
Nevezetesen:
1-ör. Neveztessek minden pestvárosi r. k. anyae gyház vagyis plébánia patronatusi ügyeinek felügyelőre egy városi tanácsos elnöksége alatt külön bizottmány, melynek tagjait az illető lelkesen és templomgond- nokon kívül néhány közgyűlésileg kiküldendő városi képviselő, kik az illető plébánia kebe- lében laknak, képezze.
2-ör. Teljesen elfogadom és magamévá teszem mindazon érveket, melyeket boldog emlékeztű elődöm bibornok primás ö emine- ntiaja az egyház elvitázhatlan jogaira nézve, az egyházi vagyonnak egyházi kezelése kö- rül 1861-ik évi jun. 28-ki nyilatkozatában föl- hozott. — De a fennforró körülmények közt én is úgy, mint a boldogult, beleegyezem, hogy a pesti anyae gyházak vagyona, az autonómia szervezése, Pest városa, mint egyházzvédnök által kezeltessek, és hogy e végre a fennérintett bizottmányok, az illető városi hivatalnokok hozzájárulával, a tem- plomok pénzét, az alapítványokat és leltá- rakat az eddigi számadások szerint törvény- mellett átvegyék, s a letéti hivatalba további kezelés végett letegyék, azon megjegyzéssel mégis, hogy:
a) az átvételről szóló törvények az ordi- nariatushoz felküldeszenek.
b) a templom jövedelme határai közt a bizottmány, a napi szűkségek fedezéséről (természetesen a lekészszel egyetértve) fel- lebbzés nélkül szabadon rendelkezessék; s hogy tehát az egyház
c) a kezelés lassúsága miatt rövidséget ne szenvedjen.
d) a templom napi számadásait, felelős- ség mellett, mind a bizottmány, mind a letéti hivatal irányában, a kezelés gyorsítása végett a templomgondnok vigye,
e) hogy nagyobb rendkívüli kiadások iránt az ordinariatus a lelkes által eviden- tiában tartassék, s hogy végre,
f) a föllüvizgált számadások egy pél- dánya évenként az ordinariatusnak meg- küldessék.
3-ör. Mi a templomgondnok kinevezését illeti, az a patronatusi jogok közé szigorúan soha sem tartozott, hanem rendszerint a lel- kész választotta, s választását az ordinari- atusnak, s midőn kívánta, a patronusnak is feljeltet. Fontossággal a patronusra nézve a gondnok csak ott bírt, hol az tetemes pénz- kezel, mi ezentul Pesten nem lesz az eset, de annál fontosabb, hogy személye vallásérkösi, pontosságú s buzgalmi szempontból feddhetlen legyen. Mindamellett nem ellenzem, hogy a t. közgyűlés, a pesti templomok gondnokait, az autonómia bekövetkezteig, védnöki minőség- ben, kinevezze, s aziránt a lelkes útján az ordinariatusat értesítse. Ami pedig a belvárosi

reményeséget táplálom, hogy azon méltó bizodalmat, melyet az érseki helynök Frey József igazgató fötanító személye iránt kijele- lentett, a t. közgyűlés is osztani és méltó- nyolni fogja.
Ezekben foglaltam egybe a t. városi köz- zönség hozzáim intézett nagybecsű indítá- nyaira nézve észrevételeimet, a legtisztább szívvél igyekezvén, főpásztori kötelességem határai között, az egyház igényeit a fővárosi védnökség ohajásával összhangzásba hozni. Mihelyt tehát az elsorolt modalitások el- fogadásáról értesült leendek, azonnal inté- kedni fogok, hogy a pestvárosi lelkesek az egyházi bizottmányok alakításához járul- nának, s a templom pénzátírának átadására ké- sznek tartassék magukat.

Kelt Esztergomban 1868. évi május hó 21-én.
Simor János, s. k.
ország primása, esztergomi érsek.

Országgyűlési tudósítások.
A felsőház ülése jun. 30-án.
Elnök: Cziráky János gr.
Jegyző: Nyáry Gyula b.
A kormány részéről: Wenckheim Bé- la b. Hováth Lajos képviselőházi jegyző áthozta a görög keleti vallásokról, a kö- terhekről és a sőjvedékről szóló szentesített törvényeket, melyek kihirdetvén, az eredeti példányok az országos levéltárba hatá- rozattak letétekn.
A hor- és huszogyasztási adóról szóló törvényjavaslat felolvasatván, a pénzügyi bizottságnak adatott jelentéstétel végett.

A képviselőház ülése jul. 1-én.
Stoll Gábor interpellációt intézett a pénzügyminiszterhez a banya ügyben, illet- leg a használhatatlannak bizonyult vizespók felállítására által elfecseült költségek miatt. Egy második interpellációtban a felsőházi banyahivatalnok hivataloskodására vonat- kozó sérelmes ügyben, a pénzügyminiszternek eljárása ellen szólt fel, s azzal vádolja, hogy titkos jegyzékeknek ad helyet.
A pénzügyminiszter hosszadal- mas vita után, melyben Csanádi, Som- sics, Almásy, Papp, Tisza és Hal- lász is részt vettek, a ház zajos helyeslé- se mellett, Stoll Károly insinuatióját határozat- tan visszautasítja.
Azután Simonyi Ernő felállt és a bel- és igazságügyminiszterekhez interpellációt intéz az ismert felgyházi ügyben.
B. Wenckheim Béla arra nyomban válaszolt. Előadta a felgyházi kicsapongás ismertetést történetét; megmondta, hogy figyelmeztetve lévén a rend megbontására célozó készültekről, utasítja a jászuk ker- tleti főkapitányt, valamint Csanádi és Gon- grádmegyei főispánját, hogy a fenyegetett rend fenntartása érdekében tegyék meg az erőley intézkedéseket. Leirta a felgyházi városok megrohanását, a katonaság félre- vonulását, a kapu betörését, s a vezénylő tiszt bántalmazását, s erre végre a tüzelet. Egy halálzásai eset történt; elősorolta azokat is, kik akkor, s kik később befogattak; a kor- mány mindezen befogottakat a rendes bír- ságoknak adta át, melyek részint már kimond- tott ítéleteket, részint folytak a tárgyalások. A kivárat iratokat kész azonnal előterjeszteni, ha a ház többsége ezt határozta.
A miniszter igen értelmes és öszinte elő- terjesztését a ház mindkét oldalán a helyes- les jelei kísérték.
Babory Károly alkalmat veszt ma- gának felszólítani az elnököt, hogy azon képviselőt iránt, kik kormányhivatalba történt kinevezetésük után nem lépnek le a képviselőszögről és helyeiket nem engedik át újabb választás alá, érvényesítse a háznak már egyszer hozott határozatát; mert — ugymond — tudomására esett, hogy léteznek ilyen képviselők.
Simonyi Ernő fentartja jogát, e tárg- yat még egyszer a szöngyere hozni.
Deák Ferencz a kérdést most végleg elintézni és a napirendre áttérni kíván. Vé- leménye szerint a szöngyál politikájának programja bizonyosan azt kívánhatja, hogy kövessék el a lehető, miszerint az országgyű- lés minél kevesebbet vegyehessen, s hogy e szerint kő elmondhassák: „no lássátok, nem tettek semmit.”
Tisza Kálmán azt tartja, hogy mivel a kérdést tevő a további indítványozás jogát fenntartja magának, a ház az eddigi gyakorlat szerint nem ereszkedhet be az azonnali tárgyalásba.
Somssich Pál nem lehet egy véle- ményen Tisza Kálmánnal és igen szűksé- gesnek tartja, hogy valahára ezen izetlen vit- ták az interpellációk körül, tisztázassanak.
Miclott Nyáry és Ghyerz Kál- mán még Tisza mellett nyilatkoztak, az elnök szavazás alá bocsítja a fennforró interpellációt és a ház nagy többsége a tárg- yalás mellett szölt.
Simonyi Ernő most harmadszor szólt fel. A kormány eljárását az Arzalos-féle ügyben hibásnak tartja s ez eljárást csak azon esetben lehetne megítélni, ha az ide- vonatkozó hivatalos okmányok és levelezések a ház elé terjesztettek volna. Ha a miniszter további felvilágosítást nem ad, ám feljelen- tés a közvéleménynek, ha a közvélemény megelé- szik e felvilágosítással, neki ellene semmi szava sincs.
Horváth Boldizsár nem is tartja lehe- tőnek ezen kívánatnak némely részét teljesí- teni a nélkül, hogy a bírósági jogkör a ház meg ne csorbitán. Többsen a vádlottak közt már elíteltettek; ezek vádirománváinak revisora a felsőbb bíróság, melynek fóruma elől azok el nem vonható; mások ellen most van folyamatban a kereset; az irományok el- vétéle a per folytatását akasztaná be, s e- gőtlná a bírói funkciója függetlenségében.

Csanádi, Hováth, Almásy, Papp, Tisza és Halász is részt vettek, a ház zajos helyeslése mellett, Stoll Károly insinuatióját határozottan visszautasítja.
Azután Simonyi Ernő felállt és a bel- és igazságügyminiszterekhez interpellációt intéz az ismert felgyházi ügyben.
B. Wenckheim Béla arra nyomban válaszolt. Előadta a felgyházi kicsapongás ismertetést történetét; megmondta, hogy figyelmeztetve lévén a rend megbontására célozó készültekről, utasítja a jászuk ker- tleti főkapitányt, valamint Csanádi és Gon- grádmegyei főispánját, hogy a fenyegetett rend fenntartása érdekében tegyék meg az erőley intézkedéseket. Leirta a felgyházi városok megrohanását, a katonaság félre- vonulását, a kapu betörését, s a vezénylő tiszt bántalmazását, s erre végre a tüzelet. Egy halálzásai eset történt; elősorolta azokat is, kik akkor, s kik később befogattak; a kor- mány mindezen befogottakat a rendes bír- ságoknak adta át, melyek részint már kimond- tott ítéleteket, részint folytak a tárgyalások. A kivárat iratokat kész azonnal előterjeszteni, ha a ház többsége ezt határozta.
A miniszter igen értelmes és öszinte elő- terjesztését a ház mindkét oldalán a helyes- les jelei kísérték.
Babory Károly alkalmat veszt ma- gának felszólítani az elnököt, hogy azon képviselőt iránt, kik kormányhivatalba történt kinevezetésük után nem lépnek le a képviselőszögről és helyeiket nem engedik át újabb választás alá, érvényesítse a háznak már egyszer hozott határozatát; mert — ugymond — tudomására esett, hogy léteznek ilyen képviselők.
Simonyi Ernő fentartja jogát, e tárg- yat még egyszer a szöngyere hozni.
Deák Ferencz a kérdést most végleg elintézni és a napirendre áttérni kíván. Vé- leménye szerint a szöngyál politikájának programja bizonyosan azt kívánhatja, hogy kövessék el a lehető, miszerint az országgyű- lés minél kevesebbet vegyehessen, s hogy e szerint kő elmondhassák: „no lássátok, nem tettek semmit.”
Tisza Kálmán azt tartja, hogy mivel a kérdést tevő a további indítványozás jogát fenntartja magának, a ház az eddigi gyakorlat szerint nem ereszkedhet be az azonnali tárgyalásba.
Somssich Pál nem lehet egy véle- ményen Tisza Kálmánnal és igen szűksé- gesnek tartja, hogy valahára ezen izetlen vit- ták az interpellációk körül, tisztázassanak.
Miclott Nyáry és Ghyerz Kál- mán még Tisza mellett nyilatkoztak, az elnök szavazás alá bocsítja a fennforró interpellációt és a ház nagy többsége a tárg- yalás mellett szölt.
Simonyi Ernő most harmadszor szólt fel. A kormány eljárását az Arzalos-féle ügyben hibásnak tartja s ez eljárást csak azon esetben lehetne megítélni, ha az ide- vonatkozó hivatalos okmányok és levelezések a ház elé terjesztettek volna. Ha a miniszter további felvilágosítást nem ad, ám feljelen- tés a közvéleménynek, ha a közvélemény megelé- szik e felvilágosítással, neki ellene semmi szava sincs.
Horváth Boldizsár nem is tartja lehe- tőnek ezen kívánatnak némely részét teljesí- teni a nélkül, hogy a bírósági jogkör a ház meg ne csorbitán. Többsen a vádlottak közt már elíteltettek; ezek vádirománváinak revisora a felsőbb bíróság, melynek fóruma elől azok el nem vonható; mások ellen most van folyamatban a kereset; az irományok el- vétéle a per folytatását akasztaná be, s e- gőtlná a bírói funkciója függetlenségében.

Csanády Sándor megemlékezik Karáról, Haynáról; mint egy ilyenformán szerinte a mai kormány emberei.
Besze János megemlékezik Csanády urak egyes társaira, elmondja, mit tart ő a törvényírásról, tiszteli-e az a törvényt, ki az 1857 ki szentesített törvények ellen ígát? Nem Karaffink és Haynauinak vannak nekünk, hanem törvénytörők arra, hogy Horáink és Gloceink ne legyenek. Helyesli a miniszteri választ.
Nyáry Pál azon van, hogy mivel a kormány a felelőségi eseményről a törvényes rend fenntartása érdekében cselekedett, s azokat, kiket a cselekvés terén mint ellenszélőket elfogottak, a rendes bíróságnak adta át, szerinte megtette alkotmányos kötelességét s ez csak helyeselték.
Ezen értelemben nyilatkoztak Zsarnay Imre, Tisza K.
Hodosiu és Borlea védelmezték Hora és Gloce korszakát. Szász K. a hajdani két látótónak a törvényhozási teremben hasonló igazolása felett megbotránkozását jelenti ki. Még Almássy S. s végül Csiky S. harsogtat el néhány constructiókat a kormány ellen, az után az elnök feltevé a kérdést: elfogadják-e a ház Deák F. indítványát?
A jobb és balkezőp felől, s megadja a miniszteri erőnyek a legszebb elégtelt.
Zichy Antal elől olvasja a közp. bizottság jelentését a föld és házadóról. Ki nyomatni és szentesíteni rendeltetvén, tárgyalása a szabotálás sorrendjébe vetették.
Lónyay M. pönztgy. a közp. bizottsághoz utasított, a bélyegilletéki tervvel 7 dik § nak kibegyását indítványozza, mint hogy az öt fessen hagyott hézag csak a föld és házadóról megállapítása után tölthető be, minthogy ezen indítványt a közp. bizottság is ajánlja, a ház elfogadja, s a t. javaslat 6 §-át is ehhez idomitra formulázza.
A képviselőház ülése jul. 2-án
Stoll Károly tegnap tett első interpellációjára vonatkozólag kijelenti, hogy tárgyan határozati javaslatot fog benyújtani.
Gubody Sándor egy interpellációt intézett a miniszteriumhoz, hogy vajjon az 1848. XII. t. cz. 9. § a alapján eljöttnek látja-e az időt, hogy az 1848. előtti kiváltságot közönségesnek kárpótlásáról az igazság és méltányosság szerint gondoskodjék? és szándékozik-e meg ezen ülésszak alatt arra vonatkozó törvényjavaslatot a képviselőház elébe terjesztetni?
Nagy Ignác az somlőgyei szőlőbirtokok részéről egy vasuti kérvényt nyújt be, mely a vasuti bizottsághoz áttétett.
Borbory Károly újabb felszólítja az elnökséget: intézkedjék az iránt, hogy a kormányhivatalt állítsa képviselő, a ház határozatához képest képviselő állásukról lemondjanak s idevonatkozó interpellációját irásban is beadja.
Elnök erre kijelenti, hogy a ház határozata nem az elnökséget bízta meg a tárgyan intézkedni, hanem a lemondást az illető képviselő morális kötelességévé teszi. (Általános helyeslés.)
Zichy Nándor gr. olvassa a III. osztály külön véleményét a földadóra vonatkozólag, mely kinyomatni s a ház tagjai között szét osztatni határozatát.
Napirenden van a bélyeg és illetékekről szóló törvényjavaslat végleges megszavazása s a kérvényi bizottság jelentése. — A törvényjavaslat harmadszori felolvasás után véglegesen is megszavaztatván,
Elnök a szavazásról szóló jegyzőkönyv elkészítése végett az ülést felfüggeszté. — Pár perc múlva újabb megnyitván az ülést, a jegyzőkönyv hitelteltesíték s Mihályi Péter jegyző a főrendekhez azonnal átvissza.
Horváth Döme, Halmossy Endre, Boross Bálint és Szontagh Pál (gömöri) előadók felváltva olvassák a kérvényi bizottság jelentését. A ház a bizottság véleményezéseit kivétel nélkül magáévá tévén, elnök az ülést 12 1/4 órákor elosztatja.
A legközelebbi ülésen, mely szombaton d. e. 10 órákor lesz, az egyenes adók tárgyalása fog megkezdetni.
A felsőház ülése július 2-án
Elnök: Majláth György országbíró.
Jegyző: ifj. Ráday Gedeon gr.
A kormány részéről: Wenckheim Béla b. és Lónyay Menyhért.
Felolvasott a pénzügyi bizottság jelentése a dobányjövédékről szóló törvényjavaslat iránt, melynek véleményező képest a ház a törvényjavaslatot általánosságban úgy mint részleteiben elfogadta.
Ugyancsak a bizottság véleményéhez képest elfogadott a lotto jövédékről szóló törvényjavaslat is. Cziráky János gr. azon óhaját nyilatkoztatja, bár pótolhatná a kormány erkölcsi szempontból a jövédéket mielőbb más jövédelmi ággal.
Lónyay igéri, hogy a kormány nem fogja elmulasztani e tekintetben megtenni a szükséges lépéseket s Felsőházi országának kormányával egyetértésben.
Közből Mihályi Péter képviselőházi jegyző áthozza a bélyeg illetékek és díjakról szóló törvényjavaslatot, mely a pénzügyi bizottságnak adatik ki.
A tanácskozás folytatván, általánosságban úgy, mint részleteiben vita nélkül fogadtattak el a következő törvényjavaslatok a ser-adoról, a czukor-adoról, az arany és ezüst fuomásgéi tartalmáról s a fémjelzésről, a szesz-adoról, s végül a bor- és hústörvényjavaslatok.
A jegyzőkönyv azonnal hitelteltesítvén, b. Nyáry Gyula jegyző bizott meg, hogy a hozott határozatról a képviselőház szökött módon értesítse.
Legközelebbi ülés jövő csütörtökön d. n. 1 órákor.

LAPSZEMLE.

Ezen általunk eddig is bizonyos előszóval kezelt rovatot továbbra is megtartjuk és tartalmas, deható reflexiókkal vezetjük. Szemléink anyaga, a kétszeri megjelenés által tömörítve, de választókosabb is lesz. Ott, ahol kimerített, s állás pontunkkal több pontban érintkező szemlényeket hozhatunk a hazai sajtó teréről, főléseges szószaporítás kerülése végett, részletes hozzászólásoktól tartózkodunk. Fontosabb, s programunkat közelebről érintő dolgokat lapszemléinkben tüzetes vita és fejtegetés alá veszünk.
A hazai sajtónak jelen időszakát érdekesítő események egyikeül cultus miniszter ö excentriák a képviselőház asztalára tett népvédelési törvényjavaslatát tartjuk. E kormányunkat, melyről a külföldi sajtó is nevével az elismerések emlékeztet, bennünket, s lapunk cöljait közelebről érintvén, tüzetes hozzászólásokban fogjuk azt elemezni, fejtegetni, bírálni.
Hogy azonban egyoldalúság lépteinket félre ne vezesse, épen a dolog fontosságánál fogva szükségesnek tartjuk, előléseges tájékozást megismertetni t. olvasóinkat, a hazai sajtónak ez érdemben hozott nyilatkozataival. Az „Ungarischer Lloyd“ következőképen nyilatkozik:
Pest jun. 30.
„Ezen törvénynek fő előnyét saját alap-éivében azon kétszeri kényszerítés tartalmazza, melynek egyik része a szülők gyermekeik iskoláztatására, másika pedig a közsegeket, megéket és az államot kötelezi arra, miszerint a lehető legjobb közköztartást eszközöljék. Az iskolai kényszer a fővilágosodott kényuralom terménye, mely a legnemesebb nevelés által vezéreltetve, a nép minden egyesének atyja és gyámja kíván lenni, mi által számtalan jogot ugyan megsejt és sokszor elidegenedést hogy maga után, hatása azonban bizonyos tereken áldásos vala. . . .
Az iskolai kényszernek eredete s már maga a „kényszer“ szóból való idegenkedés a szabadeltvű körökben több ellenséget szerzett a közköztartás és alapulvénnek Kábaság volna azért, mivel abszolutusmus hagyott hátra törvényeket, most minden törvényt elvetni s azon állapotot idézni elő, melyben Forster találta Tabitit . . . . A mióta az abszolutusm kiiktásbólttetett az alkotmányosság által, nagyon sokat hanyatolt iskolai ügyünk . . . gyermekeink védsükégre, védhiánya azon lábon áll, hogy azt csak egyedül a kormány pótolhatja az iskolai kényszer által, melynek szükségessége nem mulik el előbb nálunk, mint míg két jövő nemzedék nem eskik át az iskolai folyamokon.
Allamunkban az iskolai kényszer életkérdés, s ezen meggyőződésben minden politikusainknak találkozniuk lehetne. Legelőbb is különbözőségeknak mutatkozi azon terhekre nézve, melyek a közköztartás teljesítése körül a megyékre és közsegekre fognak nehezíteni. . . . Európában mindenütt, a hol csak virágzásban áll a népvédeles, ez nem az állam gazdagságának és pénzének, hanem, eszupán a közönségeknek közzönhető és mindenütt, a hol a kormány az oktatás ügyében legelőbb tesz, éppen ott van a népvédeles legnagyobb elhagyatottságban. . . A városok blszkek képző intézeteikre, és anyagi érdekük is van abban, hogy iskoláink jó híre távol vidékekről is hozzájuk vonzza a tanulókat és ezen érdek ösztönzi is azokat intézeteik emelésére is. . . . Ily ösztönök hiányzanak az államhatóságoknál. . . . Azon nagyszerű előhaladás, mely a közsegeket és államiskoláinkat hitfelekezetelekedésben rejlik, szükségtelen tites szavakkal kiemeltünk. Megtörténhetik, hogy majd házközöségek és magánosok felekezeti iskolák állítására engedélyt nyerne, mely engedélyezések által a vallásos béke tán veszélyeztetni fog, de hát mely szabadságot nem fenyegeti a vész, hogy azt annak ellensége nem fogja-e saját javára felhasználni. . . . A hitfelekezeti oktatás eltitását nem lehetne keresztül vinni a nélkül, hogy egyáltalán minden magán oktatás is elne tiltatnék. Általa nem csak azon áldásos verseny mellőztetnék el, mely szerint a közsegei iskolák magasabb terményekkel is szolgálhatnak, de meg a minden hitfelekezeti-beliek lelkiismeretére is nyomás gyakorolatlak. Egyenlőjogok mindenki, mig ellenségeink irányában is!
Egyévs törvényjavaslatában, mint magában is értetik, nem merithette ki mind azon földadatokat, melyeket a közköztartási miniszterium az iskolágyegek szervezése körül magának tart. A kezelés, hogy nagy földadatokat megfelelhessen, kell, hogy nagyobb térrel foglaljon el öntevékenysége számára, de némely legfontosabb kérdésekre nézve meg is törvényileg is több meghatározással kell az alapv megoldására intézkedni, mint a menyire ez a javaslatban tétetik. Al az ez nevezetesen a tantervek és a tanítóképezdek bel szervezeteire nézve. Emez utólsókban felsziki a javítások, reformok kiindulási pontja. Mindenek előtt ügyes tanítókat kell képezni, hogy lehessen általuk az iskolákon javítani. Ezen célra a javaslatban elősorolt eszközök nem is terjeszkednek ki s azt sem lehet látni, hogy a képezdek elegendő ismeretekkel képzés által készítenek elő a tanítókat. Különösen egy pontra akarunk csak e tekintetben utalni. A tanító, hogy jó, értelmesebb állampolgárokat tudjanak nevelni, szükség, hogy ők maguk alkotmányunkat, tüzetes törvényeinket, politikai és közönségi szervezettüket alaposan ismerjék és tudják. . . .
Győzelemteljes szabadságharcunkat egész szent haszonnalul kitűzöttük volna, ha nem tudnánk és iparkodnánk kellő nevelés által megszerezni gyermekeinknek azon erőt, tehetőséget, melylyel a kivívott szabadságot ők megtartani és felhasználni tudják. A cözhek

INTÉZETEK S EGYLETEK.

Felhívás az 1848 és 1849-ben megmüködött „Nevelési társaság“ tagjaihoz!
E nevelési társaság müködése az 1848 és 49 ki események, s az ezekre következett 20 évi viszontagságos körülmények által megszaktított.
Ney Ferenc a társaság legutóbbi elnökének meghívása következtében a társaság több helybeli tagja f. é. június 20-án előlése tanácskozára egybegyűlvén, a 20 évi utáni találkozás keserűes érdemeinek kifejezést adva, abban állapodott meg, hogy
1-ör Egy bizottság küldessék ki a társaság pénz és könyvtári állapotának megvizsgálására.
2-ör Összhangulag azon nézetből kiindulva, hogy a nevelési társaság jövője felett határozó tanácskozásban, a társaság életben lévő tagjai jogaikat minél számosabban gyakorolhassák, egy közgyűlés egybehívását tarták szükségesnek.
Minőlfogva: az említett nevelési társaság életben lévő tagjai a f. é. augusztus hó 6-án a pesti főreáltanoda épületében délutáni 5 órákor tartandó közgyűlésen minél számosabban megjelenieni kéretnek. A közgyűlés tárgya, azon fontos kérdés:
1-ör Vajjon az akkoriban a nevelési terén egyedül és ötvöven müködött társaság folytassa-e, és mily irányban megszaktad pályáját.
2-ör Netaláni megszüntetése esetében mi történjék pénze- és könyvtárával!
Az érdekes és fontos viszontlátás! Pesten, 1868. június havában. Ney Ferenc, elnök. Perlaky Mihály, jegyző.
A pesti terésia-külvárosi templomban jun. 28-án tartotta zászlószentelési ünnepét a Szt. Jánosról nevezett betegápoló és temetkezési egylet.
Az egyleti tagok reggeli 8. órákor gyűlekeztek egybe a zászló-anya, köztisztelettel Schindler Józsefné asszonyság lakásában és fél 10. órákor indult meg templomba, a menet, melyet Brandl József képviselő kivont karddal, nemzeti szalagzattal vezetett 50. tant, kik szinte kivont karddal voltak, és 50. fehérekbe öltözött leányka kíséretében. A menet közepén a zászló-anya által készített és ajándékozott zászlószalagot két nagyobb leány vitte 6. fehé öltözött leányka között. A zászló-anya a zászló előtt ment, melyet ifj. Ludvig ur vitt. Ezt követték az egylet érdemes elnöke Demeter Sándor s az egész egylet tagjai. A szentelést megelőzőt szt. Misét Klempa prépost 6 nga mondta, ki is mise után igen épületes és alkalmi szent beszédet tartott. A zászló Szt. János nevére kereszteltetett fölszentelésekor, a szegek bettítése a templomban kezdetet meg, de a keresztanya lakásán folytatott, hogy ugyan az előbbi rendben, de most már zene kíséretében vonult vissza a menet. Schindler J. ur nagy lakomát adott, ő Felsősegek a király és királyné — az összes ministerium, Szentkirályi polgármester, Agoraszto vber, Henszler vkapitány s az egyleti elnök, a keresztanya tiszteletükre lelkes és éljenzett fölköszöntések mondatlák.
A magy. tud. akadémiában jun. 30-án a nyelv és széptudományi osztály tartott szakgyűlést Kubinyi Ágoston elnöklettel alatt. Szepessy Imre lev. tag kezdte meg felolvasását a „Jelen viszonyaink az oclassikai irodalomhoz“ című értekezéséről. Értekező különösen a mi viszonyainkat kívánta alkalmazni a classikai irodalomhoz. Fejtette, mint tanulmányozunk a classikai irodalmát. A styl classiciát csak írás által lehet elérni, beszédekben sohasem. Az olvasás módokra térvén át, felemeltette, hogy a classikus munkákat mindenki más és más szempontból olvassa. Két olvasásamód van általában: vesztelő és futólagos; de a jó tanferfi ezeknek egyikét sem követi, hanem a kettő közt közep utat választ.
Utána Tótfly lev. tag olvasott fel néhány adalékat az általa szerkesztett nagybecstü „Corpus iuris attici“hoz Pl. a kincstárnokot Attikában nem őt, hanem négy évre választották. A pereseket nem a törvényes idézte, hanem a felperes tartozott az idézés után őt napra megindítani a keresetet stb. A folyó ügyekre került a sor.
B. Ötvös kult. miniszter megkereste Beust bárót, keresetese a külföldi consulátok útján elveszett hasáknkat Magyar László

BELFÖLD.

Ausztria.
A bécsi közsegtanács szerdán tartott ülésében majdnem egyhangulag fogadta el a következő sürgető javaslatokat: A közsegtanács ünnepélyesen tiltakozik a pápai allicióban foglalt sértő kitételek ellen. A közsegtanács a legnagyobb bizalmat helyezi a kormányban, a pápa alliciója nem egyéb, mint jogosulatlan beavatkozás az állam törvényhozásába. A közsegtanács bizalommal várja, hogy a kormány ezen beavatkozásnak a nélkülözhetetlen szükséges erőlylyel fogja utját állani.
Hazai ügyek.
Vidéken többfelé megkezdődtek a választási mozgalmak, s ez jelést ott történi, hol a mostani képviselő bármi okból jövőre a kerületet képviselni megszaktul.
A horvát kiegyezési tárgyalásokat szerencsésen befejeztéknek nyilvánították. A pénzkérdés, mely utolsó napokban leginkább adott okot differenciákra, megoldott. S a mi mindenekfelett örvendetes, az, hogy a kiegyezés költsönös megelegetésre létesült, és egy magyar pártok, mint a horvát regniculáris deputató majoritása és minoritása ez új alkotmánytervezésben megyenyugvástak találják.
A sopronmegyei deakpárt jun. 22-én tartotta meg Sopronban alakuló közgyűlést, melynek mintegy két ezernyi taggyűlt össze. Elnöknek megválasztották: herczeg Eszterházy Pál, alelnöknek Szilvassy Márton, jegyzőnek Bográcz Geiza. Megválasztottak ezenkívül szolgabírói járásonként a kerületi elnökök is, kik mindannyian meghatalmaztatott az elfogadott deakpárti program terjesztésére s a baloldali agitációk ellenuloyozására. Az értekezlet a megyei tiszviselők fenn körtlirt befolyását, több ízben határozottan rosallta.
KÜLFÖLD.
Franciaország. A törvényhozó testületében néhány nap előtt igen izgatott jelenet adta magát elő. Valamint minden évben, úgy az idén is a baloldal a követelt 100,000 újjonc helyett csak 80,000 javasolt elfogadtatni. Jules Favre mondá beszédében: „A békét szilárdan fenn kell tartani, s ha az megzavartatnék, csak az uralkodó ház érdekében történhetnék. . . . (fölbenszaktítás.) Rouher államminiszter szö: „Mifőle érdeke lehet az uralkodó háznak? Favre Julius foylatólag: „A mely ellen az általános bocszatkodás és elkecserecs törne ki, (előnk ellenmondások) mert a népek abekét öhajjták, s az reájuk nézve parancsoló szükség (a szölk környezete részéről helyeslés, „ugy van!“). A béke nem csak a kereskedelem és ipar fejlesztésére, hanem az ölkövetett hibák orvoslására is kerülhetetlenül szükséges. Nem elégszünk mi azzal meg, ha csak szöval mondjuk, hogy a béke barátai vagyunk. Megvannak arról uraim győződve, hogy a pusztá szavak ideje lejárt? — Az interpelláció 184. szavazattal 23. ellenében elvetett.
A „Patrie“ jelenti, hogy a jövő hó elején a praefectusok mind megjelennek Párisban, hogy a választás kérdésében véleményezést adjanak. Rouher a galonsi táborból visszakereszt Fontaine bleauban, f. hó 12-én Plombièresbe megy, hol egy egész hónapot szándékozik tölteni. A Napoleon-ünnepélyt a galonsi táborban akarja megülni. Szeptemberben nejt kiéréndi a biarrizti fűrdőbe.
Olaszország. Rómából írják a „Franz. Corr.“nek, hogy a pápai bulla sub plumbon, mely az általános zinatost egybehívja, m. jun. 29-én kelt Rómában sub vestibulo Sti Petri, és kitdetelt el a püspökökhöz. Ezen bulla a modern társadalom tévelyegéseit rajolja és így szö: „Az egyház megádatatik és fosztogattatik, a clerus hűdötetik, az egyházi rendek eltörtöletnek, ros könyvek a ros sajtó által terjesztetnek és az ifjuság nevelése vallástalan tanítókra bízatik.“ Az összes olasz lapok beszélnék a pápai allició fölött, de észrevételezést a curia részére nem éppen kedvező. Abban azonban mindnyájan megegyeznek, hogy az egyház kebelében egy óriási változásnak nézünk előbe, melynek végezlját most még nehéz volna meghatározni. Bár csak aztán e mozgalmak ne vesznének el nyom nélkül a homokban, hanem termelnék meg a vallásszabadság és türelem szilárd elismerését.
Poroszország. Berlinből semmi újabb híreink nincsenek. A király Hannoverán keresztül egy körtant tett, melyben az iránta mindenütt tanusított meog fogadtatással, úgy látszik, meg van elégedve. Berlinben ezen utazásához nagy menyek vannak köve és a: „Kreuzzeitung“ így ír: „Mind azon hírek után, melyek hozzánk mindannyi oldalról érkeznek, mintegy biztosan állithatni, hogy a királynak ezen megjelenését Hannoverában úgy lehet és kell tekinteni, mint fordulatot az ottani állapokra nézve. A király teljes megelegetését nyilvánítottá volna. A „Franca“ban közlött azon hír, hogy Poroszország a honnoveraiak kivándorlása

ajándékozott az akadémiának a török hódoltsági korból 1585—1592 Ráth Károly özvegye szintén 36 dbból álló kéziratgyűjteményt hagyott az akadémiának. Az orvosok és természetvizsgálók meghívták az akadémiát a nagygyűlésre. — Haynald éresek és Stancsich József megköszönik tiszt. taggá választásukat. — Megjelent az akadémiái almanach 1868-ra.
A jövő ülést a phil. törv. és tört. osztály lesz. Olvasni fognak: Haberern Aristoteles fordításából és gr. Lázár Kálmán: Löv Lipótól a zsidó eskütről.
Angolhon. Azon nyughatatlanság, melyet a szárazföldi hatalmak napról napra növekvő fegyverkezési törekvése Angolországban előidézett, m. jun. 23-án tartott elsőházi ülésben nyert kifejezést. Elcho lord indítványában. Az indítványozó arra figyelmeztette a házat, hogy míg a 20 millió lakossággal bíró Poroszországnak 1,360,000 katonája van, a 30 millió lakosságot számláló Angliának összes hadereje csak 532,000 főre rug. A hadügyminiszter, Packington, arra figyelmeztette az indítványozót, hogy a haderő szaporítása szükségtelen, s csak úgy volna lehető, ha az összes irás rendszerre fogadtatnék el, mire a nemes lord visszavonta indítványát.
A muli hét utolsó napjaiban a feleházban az ir. egyház törvény. (suspensory Bill) került tanácskozás alá. Heves viták után, melyek a bill ellen és mellette nyilatkoztak és több napon át tartottak, legújabb hírek szerint azon egyháztörvény, mely szerint lelkészek tovább kinevezése tilalmaztatott, legközelebb elvetett. Ezen végsővel egyezsersmind az összes ir-egyház bill sorsa is ellett határozva és döntve.
Törökország. A magas porta, egyhangulag Szerbiának ideiglenes helytartóságával, ki nyilatkozta, miszerint magában értendőnek tekinti, hogy az unjonan kiköltött ifjú herczegnek teljes koruságáig választandó kormányzatnak helybenbgyását is részére mindenkorra fenn kívánja tartani. Az új török államtanács a legnagyobb tevékenységet fejt ki s már is egész sorozatát terjeszté elő az új törvényjavaslatoknak, heteként két tanácsulást tart és maga a sultán is, ki teljes erőlylyel csatlakozott a reform élére, elhatározta, hogy a minisztertanácsot és jövöre minden heten kétszer egyhivandja. Az iskolagy, és oktatás a lelkesedés — Imams — kezeiből végkép kivették.
Algier. Ottani legújabb hírek még folyvást igen sötét és szomorú színen állítják elő Algier állapotát. Bár az aratás elkezdett is, az inség még is folyton tart. Az éhség betegségekiből származott dőghalál még szakadatlanul ragadja, kivált a bennszölttekből áldozatait. Ehhez járultak még a közlebbi időben irtoztos égi háborúk, esözések, melyek árízert okoztak és az aratást sok helyen megsemitették.
Szerbia. A belgrádi végfogyalást valószínűleg meg egyszer meg kellend újítani. Több feldevezést tettek, melyek egészen más színt kölcsönöznek az összeküvésnek. — Karagyorgyevics Sándor herczeg jószágigazgatójánál Andrejné 3338 darab aranyat lettek, melyek az ablakban egy virágcserepben voltak elrejtve. Radovanovics Pál szöbjában pedig 2000 darab arany volt a padozatban elásva. Ezen pénzek mind Sándor herczegtől származnak. Marics újabb vallomással semmi kétséget sem hagyunk fenn, hogy Karagyorgyevics csakugyan részes volt az összeküvésben. Az újvidéki „Zastawa“ clique bitrésessége is tökéletesen be van bizonyítva. Az exfejedeleme kök testvére tényleges részt vett a merényletben. Nem rög a gyilkosság előtt Nenadovics Mladen így nyilatkozott: „Mihály napjai meg vannak számlálva.“ A belgrádi újabb táviratok jelenti: A kormány újabb rendelete csak bizonyos meghatározott számú gyorsíróknak engedni meg jelen lenni a szkupstina ülésében. A bel és külföldi tudostók bebecsáttatnak. Mintegy 1600 bizalmi férfi az ország minden részének néphada részéről táboroz a toptsideri mezőkön; ezeknek ide kltatése a kormány szagalmazására történt s Toptsider elő helyezésük elővigyázati rendszabály.
VEGYES.
Mínthogy lapunk hetenkénti kétszer való megjelenése által, az előzetési ár is változik, szükségesnek találjuk erre t. olvasóinkat figyelmeztetni. A változás egyszerű. A kik félve fizettek elő 10 forinttal, azok egész évi, kik pedig évnegyedre fizettek elő, azok félévi betudással bírnak. Ezen aranyban vesztük számítás alá azok öszletét is, kik mint egész éves, vagy háromnégyedre előfizetők, előléggel vannak lapunkra bejegyezve, de csak azon időre, melyben lapunk ilyképen jelenend meg.
Pest, jul. 3. 1868.
A szerkesztőség.
Esztergomban Szt. Péter és Pál napján nagyszerű egyházi s egyházon kívüli ünnepély tartatott, ugyan is megtartott főnyesen az apostolok ünnepe s egyuttal a Hercegprimás püspökkö szenteltesének évtünnepé is ő hercegségéül nagy díszelű adatott, melyre a horvát regniculáris deputató tagjai is, kik az napon tisztelegtek primás ő hercegségéül, hivatalosok voltak. A nagyszöllösi híveknek iskolára 100, a dubovaiaknak szinte 100, a kompoliaknak harangokra 50 és Eckenberger Anna kisaszonynak, hogy a Jezus szent nevéül címzett epácák közé fölvetésbelek, 600 ftokat ajándékozott primás ő hercegsége és kedden jun. 30-án este Bulára ökeztett a püspöki conforentiák folytatása végett.
Szabó József vál. nilopolita nu püspök ő méltóságának fölszentelése f. hó 12-én fog megtörténni.
Gróf Andrassy Gyula, a herczegprimás ő Főméltósága közönbjárására, a legnagyobb készséggel megajánlá támogatását és közevitését a végett, miszerint a sz. László társulat által a moldvai csángomagyarok sorsának kinyomozására kiküldött megbízottjai az illető consulátusok részéről

minden kitelhető gyámolításban részestlenek.

— **Az Eich, Heckenast, Légrady és Deutsch** nyomdák részvényszeresítők voltak át.

— **Szerdán** kísérték sirhoz barátai és bajtársai Földváry Sándort, a magyar honvédsereg egyik leghősebb tagját, volt ezredesét.

— **Aigner és Rautmann** urak július 1-én Pesten váci utca a „Nemzeti szálloda-ban“ a „Virágosárhoz“ címzett könyvkiadások nyitották. Főtírekvésük lesz mindenek előtt a magyar irodalmat emelni, de azért a külföldi szellemi termékeket is kellő figyelemmel fogják részesíteni, ezenkívül a szerbek, tótok, és románok mindaddig helyben alig képviselt irodalmát szintén érvényre juttatni kívánják a közönség becses figyelmébe.

— **Perger János** püspök 6 mlga, a nagy nevű metropolita Bartakovics Béla 6 mlga oldalán jun. 27-én érkezett meg Kassára. Abauj megye határán Szikszón e megye küldöttsége fogadta, az ismert neves szent kanonok Danilovics Mihályval éltek, ki szónoklatában a politikai és egyházi megye nevében üdvözölte. Hidas-Némethiben a sepsi egyház kerület mutatta be hódotát. Kassán

az indóháznál fényes banderjum, a város küldöttsége, a káptalan, a clerus és igen nagy számú művelt közönség légrázó éljenzei között szállt ki s taraczk durrogások s harangzúgások közt vonult be a városba a már régen ohajtva várt, s papi és polgári érdemei által már is nagy kedvességgel álló új főpap.

— **Négy órakor** délután a megyék s városok küldöttségei tisztelegtek: Kassa megye papsága és szerzetes rendje; Abauj, Heves, Sáros, Szabolcs, Zemplén vármegyék, Kassa, Bártfa, Eperjes Nyíregyháza városok képviselői fényes küldöttségei; a katonaság, helybeli kereskedelmi testület, az egri káptalan és papság, a kassai tanári testület, honvédegyelet, izraelita kultus stb. küldöttségei. Este a város fényesen kivilágítva, a katonai zenabanda és dalárda közreműködésével, fényes szónoklattal s 200 fáklya fényével tisztelgett. Másnap 28-án délelőtt a püspökszentelés és beigtatás; a gothi izlésű remekművű dóm nem vala képes a résztvenni akaró művelt közönséget befogadni. A felszentelést a nagy nevű egri érsek, Gaganecz eperjesi és Maríassy püspök urak végzik.

— **Chlumban**, hol a csehek népgyűléseinek tartása hatóságilag betiltott, m. jun. 23-án még is 3000 ember egybegyűlt. Nagyobb csoportokat alakítottak, ezélatos en-

keket doltoak és a szláv nemzethez, valamint vezéreikhez is lármás, kitörő üdvözlésközt tettek. A kerületi főnök háromszorosan is óvatosságot tanúsított ellen, de sikertelenül, sőt később, midőn már oszolni kezdett a tömeg, még gúnyolták is a főnököt Smolarozot.

— **Gróf Chorinszky** az idős, alsó ausztriai helytartó hosszabb és határozatlan időre nyert szabadságot saját kérelme folytán, úgy hiszik, hogy Leibachba tétlené nék át.

— **Botrányos zavarok** történtek m. jun. 22-én az olasz lapok szerint Lodiban az elhalt lodi püspök hullájával. Ez nap este téjén szállított volna át boldogult gr. Veneglia püspöknek hullája Lodiból Bergamóba, mit a lodi katólicusok megengedni éppen nem akartak. Amint a halottakosai elébe fogattak a lovak, a nép megröghanta a gyászkoosít, a lovakat erőszakkal más felé, t. i. a Santa Maria Maddalena templom felé tereltte és oda is hajította. A templom ajtaját betörték és a püspök hulláját a föld alá helyezték, meggyújtott minden gyertya és át-tatos rövid gyászünnepelet tartottak, miközben valamin belül, egy templomon kívül is e szavak kiáltottak: „A püspök hullája itt maradjon Lodiban.“ Ejjél katonaságnak is kelle megjelenni, mert az el-

lenzékiek irányában tüntetések, ablakbezuások történtek, — a katonaság utóbb kénytelen volt fegyverét is használni, és többek megsebesítettek.

— **Holnap** jul. 4-én nagy jutalomjáték a „Circus Reale“ ban Ciniselli Andr. ur és Clotilde neje számára.

LEGUJABB.

Belgrádban jul. 2-án reggel 9 1/2 órakor harangzúgás és ágyudörgés hirdeté, hogy a skupesina 4 ik (Obrenovics) Milánt Szerbia fejedelmévé kiáltotta ki. A város ünnepiesen föl volt díszítve. A fejedelem lovas banderium által környezve Topesiderbe kocsizott, hol a skupesina viharosan üdvözölte. Jelen volt valamennyi consul. A fejedelem a következő beszédet intézte a skupesinához: habár még ifjú vagyok, oda fogok törekedni minden erőmből, hogy a népet boldoggá tegyem. Ezután a fejedelem, ki ezredesi egyenruhát visel, szemlélt tartott a katonaság fölött, mely leirhatlan lelkesedéssel fogadta.

Irodalmi közlöny.

— **B. Eötvös József** összes költeményeit igen díszes nagy alakban, képekkel, adja ki Ráth Mór.

— **A Romániában levő ausztriai consularis hatóságok** ismertetése című könyv jelent meg Borszéli Samutól.

— **A „baloldal és szabadelvűség“** röpirat minden pesti könyvkereskedésben kapható. Ára 70 kr.

— **Megjelent:** „Egyházi Lapok“ 3. (vagyis júliusi) füzet, Dr. Hatala Pétertől. Tartalma: 1. Bosnyákország egyházi tekintetben, Piry Cirjektől. 2. Az ember eredete és osztályozásáról, György Dezsőtől. 3. A kath házasság, hitani és társadalmi jelentőségében, B. Horváth Károlytól. 4. Hazai lapszemle. 5. Alkonyatkor, Erődytől. 6. A római curiának 1866. november 15-én kelt emlékirata. 7. Püspöki munkálat. 8. Irodalom.

— **Megjelent:** „Tíz beszéd“ írta Vértési Arnold. A két kötet ára 2 ft 50 kr.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: **ZOVÁNYI J. MIHÁLY.**

T Ö Z S D E.

Pesti áru- és értéktőzsde július 3-án.			Magyar értékpapírok árkelete.			Bécsi börze július 2-án.			Részvények.			Elsőbbségi kötvények.		
Gabna-árak.			Pesti keresked. bank			Államadósság.			Nemzeti bank			1862. Erzsébet vasut		
Buza bányási	84-85	4.65-4.85	Budai keresk. és iparb.	195	198	5% osztr. értékt.	55.10	55.20	Hitelintézet	194.80	194.90	1867. Államvasut	101.25	101.75
„ tiszai	84-85	4.65-4.85	Magyar hitelbank	246	250	„ adomentes	59.25	59.50	Magyar hitelbank	93.	94.	Déli vasut	119.50	120.
„ pesti	87-88	5.40-5.60	Pesti takarékpénztár	91 1/2	91 1/2	„ nemzeti kölcsön	68.	68.50	Alsó-osztr. esc. társulat	603.	605.	Északi vasut	88.50	88.75
Készpénz	84-85	4.65-4.85	Budai	425	430	„ metalliches	57.60	57.70	Anglo-osztr. bank	133.	133.50	Cseh nyugati vasut	84.	84.50
Réza	84-85	4.65-4.85	Pesti hengermalom	1330	1340	1860-ki sorsjegy	85.30	85.40	Ausztriai földhitelintézet	183.	185.	Tiszai vasut	—	—
Árpa serfőzére	87-88	5.40-5.60	Pannonia gőzmalom	1655	1665	Magyar földterem. kötvény	75.30	75.80	Északi vasut	177.20	177.50	Gal. Károly Lajos vasut	94.50	95.
Zab	78-80	3.25-3.85	L-só budapesti gőzmalom	740	750	Bánati	73.50	74.	Államvasut	257.30	257.50	Magyar észak. vasut	—	—
Kukorica bányási	68-70	2.15-2.40	Budai gyár-telep	892	895	Hördvát	75.	75.50	Lemberg-csernov. vasut	175.80	150.50	Erdei vasut	81.25	81.75
Bab új	68-70	1.90-2.10	Concordia gőzmalom	720	730	Érdelyi	69.75	70.50	Ausztr. Dunagőzhajóz. társ.	155.50	159.25	Pesti lánchíd	94.	95.
Köles	46-48	1.40-1.45	Budai királymalom	500	510	Sorsjegyek.			Frankfurti váltó	201.75	202.	—	—	—
Röpozo	—	2.60-2.65	Szegedi kivit. gőzmalom	640	650	Hitelintézet	100	136.50	Londoni váltó	177.50	177.75	—	—	—
Záloglevelek.			L. t. pesti szeszmonitó	602	608	Dunagőzhajózási	98.50	93.75	Cseh nyug. vasut	150.	150.50	—	—	—
Nems. bank kisros. oszt.	96.70	97.	Pestbudai butorkézmű	236	240	Budai	25.	26.	Dél-ész. ném. öszeköt. vasut	144.25	144.75	—	—	—
Magyar földhitelintézet	92.30	92.50	Magyar hitosító-társulat	620	625	Eszterházy hg.	—	—	Tiszai vasut	144	153.	—	—	—
Ausztriai	92.50	92.75	Pannonia viszonbirt.-társ.	240	245	Salm	85.	35.50	Magyar észak. vasut	72.	74.	—	—	—
	95.75	99.25	Pesti biztosító-intézet	260	265	Pálffy	27.	27.50	I-só erdélyi vasut	147.25	147.50	—	—	—
			Magyar észak. vasut	81 1/2	82.	Clary	28.	28.50	I-só ausztriai Dunagőzhajó-	520.	522.	—	—	—
			Pesti közuti vasútja	640	645	St. Genois	25.	26.	zsi társaság	413.	415.	—	—	—
			Kereskedelmi épület	890	400.	Waldstein	20	22.50	Pesti lánchíd	—	—	—	—	—
			Lánchíd	409	418.	Keglevich	10	18.25	—	—	—	—	—	—
			Alagut	83.	85.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			Magyar földh. záloglevél	96 1/2	97.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			Pesti keresk. b. zálogl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

HIRDETÉSEK.

Misemondó ruhák

Singer manufacturing Company

A new-yorki
valódi amerikai varrógépet

Minden gép tökéletes jóállás mellett kerül el.

Tantás ingyen.

Fizetés a legújabb divat szerinti ruhák készítésére megemléskél el-fogadtatnak.

ROTH L. F.

Főnyomó Magyarországon s más-elt tartományaira nézve, Pesten, Váci utca 18. (Nemzeti szálloda).

PROFUMA VILMOS,
egyetem-tér 3. szám Pesten ajánlja,
dísz- és norimbergi áruk

VÁLASZTÉKOS RAJZTÁRULAT.
Buda-kegyutányon a szabványosban vasarolhatni.

Az első cs. kir. szabad. dunagőzhajózási társaság.

Alulirt igazgatóság tisztelettel jelenti, hogy a helyigözösök vasárnap folyó évi május hó 24-től fogva

Pest, Császárfürdő és O-Buda között.

Óráként

hétköznapokon reggeli 6 órától esti 8 óráig, vasárnap és ünnepnapokon reggeli 6 órától esti 9 óráig fognak közlekedni.

Pest, 1868. évi május hó 23-én.

Az első cs. k. szab. dunagőzhajózási társaság
forgalmi igazgatósága Magyarországon.

Pest 1868. Gyorssajtóműve az Első magyar egyesület könyvnyomdának (Büchler, Harsányi, Nagy) 3 korona-utca 18. szám alatt.